

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора педагогічних наук, доцента
Бабича Вячеслава Івановича про дисертацію Приймак Анни Юрїївни
«Наступність у вихованні здорового способу життя старшокласників і
студентів у системі середньої та вищої освіти»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.07. – теорія і методика виховання**

Дисертація присвячена надзвичайно актуальній проблемі виховання здорової молоді. Своєчасність та перспективність обраної Анною Юрїївною теми дисертаційної роботи підтверджується державними законодавчими документами, зокрема, в реформаторському Законі України «Про освіту» (2017 р.) «здоровий спосіб життя» задекларовано, як важливу складову громадянської та соціальної компетентності учнів:

Доцільність теми представленої дисертації зумовлена також наявністю визначених А. Ю. Приймак суперечностей, зокрема між: потребою суспільства у гармонійній, здоровій нації та тенденцією до зниженням рівня здоров'я сучасної молоді, пов'язаної з деформацією цінностей особистості, зі зниженням рухової активності, поширенням шкідливих звичок, неадекватною харчовою поведінкою; необхідністю у створенні цілісної системи виховання здорового способу життя старшокласників і студентів й порушенням наступності у здоров'язбережувальній діяльності закладів середньої та вищої освіти; фрагментарними підходами до трактування феномену наступності та його міждисциплінарною природою; об'єктивною необхідністю в обґрунтуванні умов забезпечення наступності у вихованні здорового способу життя старшокласників і студентів та відсутністю відповідного педагогічного інструментарію.

Дисертація виконана в межах реалізації науково-дослідної теми кафедри здоров'я людини і фізичного виховання ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» «Оптимізація фізичного виховання студентів на засадах програмованого підходу» (державний реєстраційний номер 0115U003314).

У представленій роботі коректно сформульовано об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Задля розв'язання поставлених завдань авторкою використано найбільш оптимальні методи науково-педагогічного дослідження, провідними серед яких стали історико-логічний, міждисциплінарний, дефініційний аналіз, зіставлення та порівняння наукової літератури; систематизація та узагальнення; спостереження, анкетування, самооцінка старшокласників та студентів, стандартизовані діагностичні методики.

Рецензована наукова робота відрізняється структурованістю та логічністю викладу фактичного матеріалу. Позитивне враження справляє значна кількість ретельно опрацьованої Приймак А. Ю. наукової літератури (382 найменування). На високому якісному рівні авторкою здійснено аналіз понять «здоров'я», «наступність», «виховання», «здоровий спосіб життя», що дозволило обґрунтувати та розкрити сутність і особливості феномену «наступність у вихованні здорового способу життя старшокласників та студентів в системі середньої та вищої освіти», яку вона розуміє, як складну багатокомпонентну систему, що містить методологічний (концептуальні ідеї системного, особистісно зорієнтованого, аксіологічного, діяльнісного, суб'єктного наукових підходів); загальнопедагогічний (принципи послідовності, систематичності й доступності, науковості, цілісності, природовідповідності, гуманістичної орієнтації, оздоровчої спрямованості, суб'єктної орієнтації, середовищної орієнтації); технологічний (педагогічний інструментарій валеологічної спрямованості) компоненти, а також представлена єдністю вертикальної та горизонтальної наступності й пов'язана з мотиваційно-ціннісним (ціннісне ставлення до здоров'я; мотиви, потреби вести здоровий спосіб життя; установка на дотримання правил та норм ЗСЖ), когнітивним (знання в галузі якісних показників здоров'я; знання про основні чинники збереження і зміцнення здоров'я; знання норм і правил здорового способу життя; самооцінка власного здоров'я) й діяльнісним (уміння вести активний руховий режим, займатися фізичною культурою та спортом; уміння організувати раціональний режим дня; уміння

раціонально харчуватися; уміння запобігати шкідливим звичкам) складниками ЗСЖ, що спрямовані на його ефективне виховання у процесі неперервної діалектичної взаємодії освітніх процесів у ЗСО та ЗВО.

Доречно відзначити, що дисертанткою вперше обґрунтовано та експериментально перевірено умови забезпечення наступності у вихованні здорового способу життя старшокласників і студентів в системі середньої та вищої освіти тощо.

Цілком логічною є запропонована Анною Юрївною етапність у вихованні здорового способу життя старшокласників і студентів, що полягає у виокремленні таких етапів, як-от: мотиваційно-когнітивний, когнітивно-діяльнісний, ціннісно-діяльнісний та фаз: актуалізація та усвідомлення; мотивація та ціннісне насичення; формування та накопичення знань; формування та реалізація валеозорієнтованих умінь; самодіагностика та рефлексія результатів, прогнозування.

Сильною стороною дисертації є вдале використання Приймак А. Ю. сукупності інтерактивних методів та форм виховання здорового способу життя наскрізного характеру, таких, як-от: методи діалогічної та дискусійної спрямованості; методи рефлексивної орієнтації, пов'язані з формуванням адекватної самооцінки здоров'я і свого образу життя (самопізнання, самоусвідомлення, самодіагностика); імітаційні методи виховання, зокрема рольові ігри, ділові ігри, програвання певних життєвих ситуацій; інтерактивні групові, а саме круглий стіл «Небезпека наркотиків», «Переваги і пріоритети здорового способу життя» та масові форми виховання (дні здоров'я, фестиваль культури і спорту «Разом ми зможемо більше») тощо.

На особливу увагу заслуговує практична значущість дисертаційного дослідження, що полягає в розробці науково-методичного посібника «Соціально-педагогічні умови забезпечення наступності у вихованні здорового способу життя учнівської молоді»; програми оздоровчо-тренувальних занять для старшокласників і студентів з низьким, середнім і високим рівнями фізичної підготовленості; педагогічного інструментарію

оздоровчої спрямованості, що містить інтерактивні методи та форми виховання здорового способу життя старшокласників і студентів тощо.

Суттєвим практичним доробком Приймак А. Ю. в контексті забезпечення наступності у вихованні здорового способу життя є представлений у роботі навчально-методичний комплекс з фітнес програми аеробної та силової спрямованості. Слід відзначити багатогранність змісту авторської програми з фітнесу, спрямованої на формування у студентів навичок власного оздоровлення, зокрема, програмою передбачено опрацювання таких тем: «Гімнастика як вид оздоровчого фітнесу»; «Гідроаеробіка»; «Пілатес». «Хатха-йога»; «Каланетика»; «Інтервальний та функціональний тренінг». Програмою також передбачено ознайомлення студентів з особливостями контролю і самоконтролю на заняттях функціональним фітнесом, основами фітнес-дієти.

Досить переконливим є опис результатів констатувального та формувального експерименту (в тому числі за допомогою численної кількості таблиць та рисунків) та доведення достовірності експериментальної роботи з перевірки ефективності умов забезпечення наступності у вихованні здорового способу життя за допомогою комплексу методів математичної статистики. При цьому авторкою використано Т-критерій Ст'юдента, U-критерій Манна-Уїтні, коефіцієнт кореляції Пірсона-Браве.

Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження була забезпечена в 15 публікаціях, з них 11 – одноосібні; 6 статей у наукових фахових виданнях України та 1 – у зарубіжному періодичному виданні.

Варто відзначити додатки до основного тексту дисертаційного дослідження (розміщені на 50 сторінках), у яких детально розкривається діагностичний інструментарій для визначення компонентів здорового способу життя, а також їх зіставлення у старшокласників і студентів.

Загальні висновки дисертації є ґрунтовні, аргументовані, в повній мірі відображають структуру роботи, а також відповідають поставленій меті й переконливо свідчать про цілісність і логічну завершеність дослідження. Автореферат відповідає змісту дисертації та відображає основні її положення.

Високо оцінюючи рецензовану роботу А. Ю. Приймак, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання.

1. У підрозділі 1.1. дисертанткою подано генезу дослідження феномену здорового способу життя, схарактеризовано етапи зазначеного процесу. Проте, на нашу думку, було б доцільним більш ретельно висвітлити загальні тенденції становлення проблеми здорового способу життя.

2. У підрозділі 1.1. авторкою також наголошується на вагомому внеску щодо виховання здорової та всебічно розвиненої особистості відомих педагогів минулого (Я. Коменського, Д. Локка, Ж-Ж. Руссо, Й. Песталоцці). Вважаємо, доцільно було б не лише перелічити цих видатних педагогів, але й більш детально розкрити їх внесок в зазначеному вище контексті.

3. У поданому дослідженні феномен наступності трактується авторкою як складна багатокomпонентна система. Тому виникає питання: Чому технологічний компонент наступності розглядається у межах формувального експерименту?

4. У діяльнісному компоненті здорового способу життя дисертанткою виокремлено вміння організовувати раціональний режим дня, проте, на нашу думку, цей аспект здорового способу життя розглянуто в дослідженні дещо неповно.

5. У підрозділі 2.2 поданої роботи дисертанткою виокремлено мотиваційно-когнітивний (10 – 11 класи ЗСО), когнітивно-діяльнісний (1-й, 2-й курс ЗВО), ціннісно-діяльнісний (3-й, 4-й курс ЗВО) етапи формування здорового способу життя, але виникає питання, які позиції стали для Вас ґрунтовними у такій диференціації етапів?

6. На нашу думку, потребує більш ретельного пояснення логіка проведення експериментальної роботи, у якій Ви відійшли від усталених підходів.

Проте висловлені зауваження та побажання мають дискусійний характер і не знижують загальної високої оцінки рецензованої роботи, її наукової і практичної цінності.

Загальний висновок

Дисертаційна робота на тему «Наступність у вихованні здорового способу життя старшокласників і студентів у системі середньої та вищої освіти» є цілісним, завершеним дослідженням. За змістом, науковою новизною і практичною значимістю відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р. № 1159 від 30.12.15 р., №567 від 27.07.2016 р.), а її авторка, Приймак Анна Юріївна, заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07. – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент
кафедри олімпійського та професійного
спорту ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

В. І. Бабич

